

RENEWAT

ENERGJIA E RINOVUAR TE MULLINJTE ME UJE NE EUROPE

RENEWAT adreson sfidat kulturore dhe territoriale të fuqizimit të mullinjve me ujë si mjete moderne për prodhimin e energjisë së rinovueshme.

PERMBLEDHJE RRETH PROJEKTIT:

Lumenjtë evropianë janë të pasur me struktura hidraulike historike, por me kalimin e viteve shumë prej tyre kanë dalë jashtë përdorimit ose nuk janë mirëmbajtur siç duhet. Me kalimin e kohës, pronarët lokalë të mullinjve kanë treguar interes për rinovimin e vendeve të tyre për prodhimin e mikrocentraleve, por ata shpesh janë përballur me pengesa të rëndësishme administrative. Udhëhequr nga Syndicate Energy Haute-Vienne, RENEWAT bashkon 9 partnerë nga 8 vende të ndryshme (FR, IT, HR, SI, LT, PL, AL, dhe UA) me synimin **për të informuar aktorët lokalë dhe rajonalë të territoreve partnere për rifunksionimin e mullinjve me ujë, në mënyrë që kjo energji e rinovueshme të identifikohet dhe të mbështetet mirë në politikat e tyre të përziera energjetike lokale dhe rajonale.**

PERMBAJTJA:

1. Mulini Di Niro: Molise (Itali)
2. Mullinjtë me ujë në Lituani: nga Trashëgimia te Energjia e Gjelbër
3. Analiza territoriale e potencialit për mikro-hidroenergji në Haute-Vienne (Francë)
4. Takimi Ndërrajonal RENEWAT (Slloveni)
5. Komunitetet e Energjisë
6. Dita e Hidroenergjisë në Bruksel
7. Prezantimi i RENEWAT në Martjanec (Kroaci)
8. Prezantimi i RENEWAT në Lviv (Ukrainë)
9. Prezantimi i RENEWAT në FEDARENE

DATA E FILLIMIT : 1 Prill 2024

DATA E PERFUNDIMIT: 30 Qershor 2028

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

RENEWAT

PARTNERET RENEWAT

Projekti RENEWAT sjell së bashku 9 partnerë nga 6 vende të BE-së dhe 2 vende kandidate në BE. Konsorciumi i projektit është i balancuar mirë dhe i bashkon pikëpamjet dhe ekspertizën e ndryshme në energjinë e rinovueshme, hidrocentralet, rivitalizimin e mullinjve me ujë, edukimin dhe angazhimin e palëve të interesuara.

- **LP01** Syndicate Energy Haute Vienne (FR)
- **PP02** Fédération des Moulins de France (FR)
- **PP03** Martijanec Municipality (HR)
- **PP04** Rzeszow Regional Development Agency (PL)
- **PP05** Energy Agency of Savinjska, Saleska and Koroska Region (SI)
- **AP06** Vytautas Magnus University (LT)
- **PP07** Molise toward 2000 (IT)
- **DP08** Udhetim i Lire - Free to travel (AL)
- **PP09** Lviv City Council (UA)

1. MULINI DI NIRO, MOLISE

“Në Itali ka shumë shembuj të mullinjve me ujë që ende përdoren për funksionin e tyre origjinal, ndërsa të tjerë janë shndërruar për përdorime të ndryshme. Në rajonin e Molise-s, ‘Mulino di Niro’ është ‘një shembull i një mulliri uji funksional me një histori të pasur.”

Histori, territoire dhe kujtime nga një mulli...

Për shekuj me radhë, ‘Mulini del Marchese’ ishin një pikë referimi thelbësore për ekzistencën e komuniteteve rurale në brendësi të Molise (Itali), veçanërisht në komunat Cercemaggiore, Riccia, Jelsi dhe Gildone. Këta mullinj, të vendosur përgjatë sistemit hidrografik që derdhet në përroin Carapelle - një degë e lumit Fortore - ishin të ndarë në tre struktura të vendosura përgjatë të njëjtës rrugë dhe të ushqyera nga i njëjti burim uji.

Pronësia e mullinjve është lidhur me familjen Di Niro për katër breza, por origjina e aktivitetit shkon shumë më tej, në kohën kur Markezët Doria administronin njësinë feudale Cercemaggiore. Ishte në vitin 1922 që Michele Di Niro, paraardhësi i familjes, u kthye nga Shtetet e Bashkuara pas një periudhe si emigrant dhe bleu mullinjtë me kursimet që kishte grumbulluar jashtë shtetit. Që atëherë, biznesi i mullinjve është karakterizuar gjithmonë nga përdorimi ekskluziv i drithërave vendas, me fokus në varietetet e lashta.

Tre mullinjtë Di Niro ndajnë të njëjtën teknologji, që i përket llojit më të vjetër - dhe tani të rrallë - të mullirit me ujë me rrota horizontale. Çdo strukturë është e organizuar në tre nivele. Në nivelin e sipërm është fota (ose gora), një cisternë që mbledh ujin e devijuar nga një përrua aty pranë. Rezervuari është projektuar me një mur të lartë të pasmë që vepron si digë, një bazë të pjerrët dhe dy mure anësore që zvogëlohen në lartësi. Ana e drejtuar lart përkon me nivelin e rrjedhës së ujit, duke lejuar akumulimin e nevojshëm për të siguruar rrjedhë të mjaftueshme për të bluar sasi të paracaktuara gruri.

Mullinjtë Di Niro nuk janë vetëm një shembull i shpikjes hidraulike dhe traditës familjare, por përfaqësojnë gjithashtu një trashëgimi të rëndësishme historike dhe kulturore për Cercemaggiore dhe zonën përreth. Ato ruajnë një kujtim që synon të rizbulohet, të mbrohet dhe të transmetohet te brezat e ardhshëm.

Faqja e internetit e Mullinjve Di Niro: <https://www.anticomulinodiniro.it>

2. MULLIRITË ME UJË NË LITUANI: NGA TRASHËGIMIA TEK ENERGJIA E GJELBËR

Mullinjtë me ujë kanë një histori të gjatë në Lituani, me tekstin e parë të regjistruar që në shekullin e 13-të në Kronikën Livoniane. Gjatë shekujve në vijim, numri i tyre u rrit vazhdimisht dhe në periudhën midis dy luftërave botërore (1919–1940), mullinjtë me ujë luajtën një rol të rëndësishëm në industrinë dhe bujqësinë lokale duke i dhënë energji sharrave dhe duke bluar drithërat.

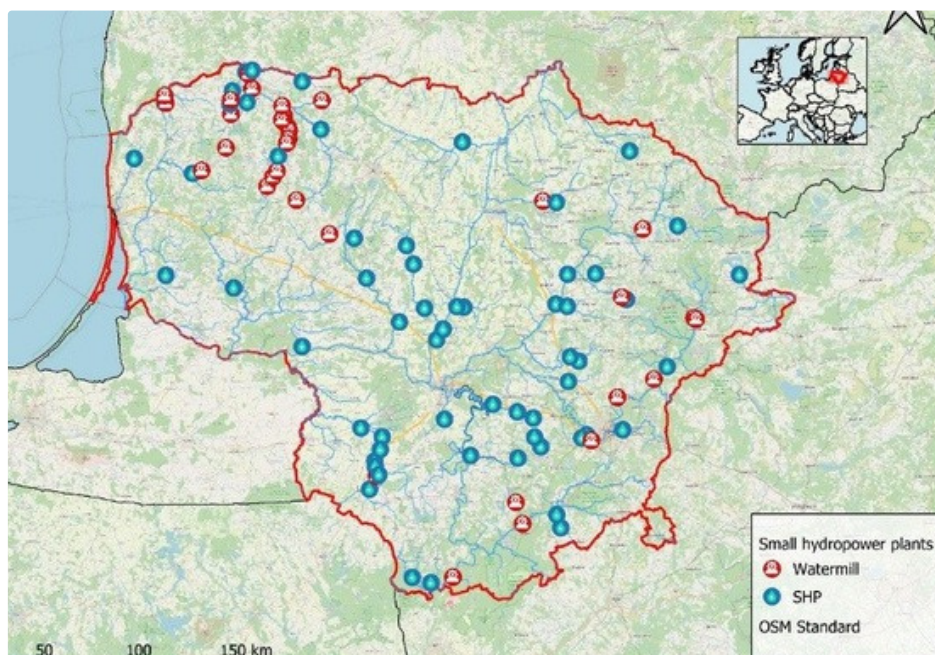
Sot, **81 mullinj me ujë janë regjistruar zyrtarisht si vende të trashëgimisë kulturore**, megjithëse kjo është vetëm një pjesë e vogël e shumë mullinjve që ekzistojnë dikur. Një hartë e vitit 1943, për shembull, tregon katër mullinj me ujë vetëm në një zonë pranë qytetit të Mažeikiai (Fig. 1). Në të gjithë rrjetin e gjerë lumor të Lituanisë (76,780 km), kjo do të thotë se ka rreth një mulli uji të mbrojtur për 948 km lumenj.

Ruajtja e kësaj trashëgimie unike, ndërkohë që kontribuon në objektivat ambicioze të Lituanisë për energjinë e rinovueshme, i bën mullinjtë me ujë një lidhje të vlefshme midis së kaluarës dhe një të ardhmeje të qëndrueshme të energjisë.

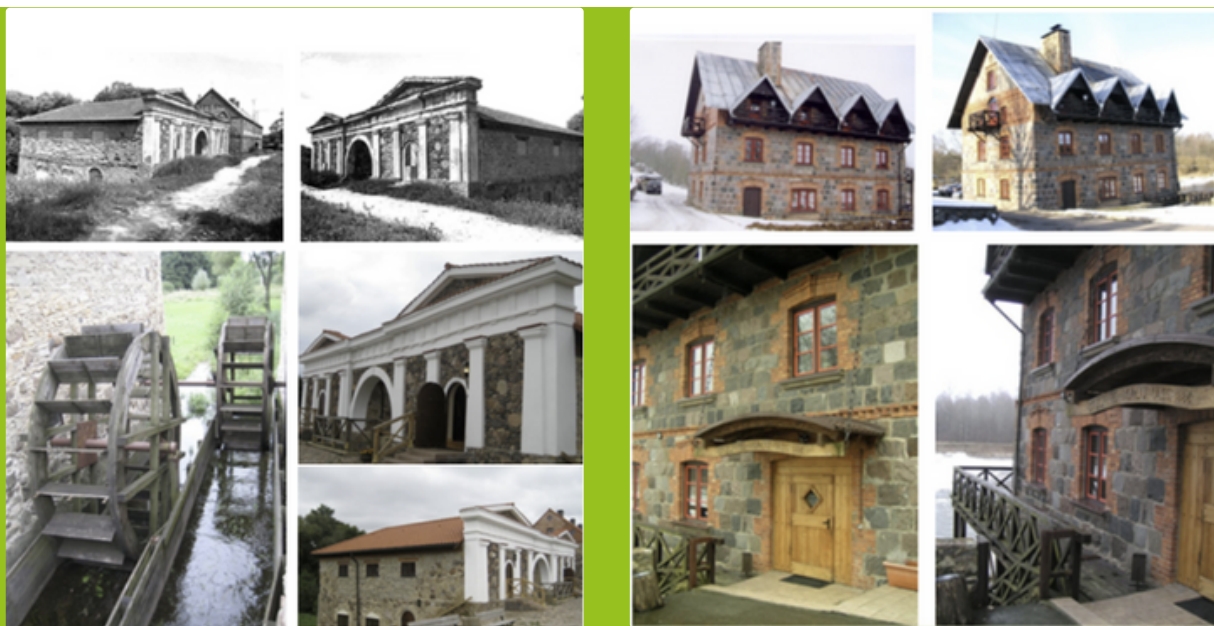
Fig. 1: Hartë historike nga viti 1943 që tregon katër mullinj uji afër qytetit të Mažeikiai-t.

Por mullinjtë me ujë nuk kanë të bëjnë vetëm me të kaluarën, shumë prej tyre mund t'i shërbejnë ende të ardhmes. Në Lituani ka 93 hidrocentrale të vegjël. Nga këta hidrocentrale të vegjël, **33 ish-mullinj janë restauruar dhe përshtatur me kujdes për të prodhuar energji elektrike të rinovueshme, duke gjeneruar rreth 15 GWh energji elektrike në vit - rreth një e katërta e prodhimit nga hidrocentralet e vegjël në vend** (Fig. 2). Nga potenciali i mbetur i Lituanisë në përputhje me rregullat mjedisore (31 MW), rreth 18% (5.6 MW) mund të vijë nga konvertimet e mullinjve të vjetër me ujë.

Fig. 2.

Harta e mullinjve të vjetër me ujë të shndërruar në hidrocentrale të vegjël

Ruajtja dhe rigjallërimi i mullinjve me ujë do të thotë më shumë sesa thjesht shpëtimi i ndërtesave të vjetra të bukura. Bëhet fjalë për mbajtjen gjallë të historisë sonë, duke u dhënë qëllim të ri vendeve të trashëgimisë dhe duke mbështetur tranzicionin e Lituanisë drejt një të ardhmeje më të gjelbër dhe më të qëndrueshme. Ruajtja e kësaj trashëgimie unike, ndërkohë që kontribuon në objektivat ambicioze të Lituanisë për energjinë e rinovueshme (77% e energjisë elektrike prodhohet tashmë nga burimet e rinovueshme, duke synuar 95% deri në vitin 2050), i bën **mullinjtë me ujë një lidhje të vlefshme midis së kaluarës dhe një të ardhmeje të qëndrueshme të energjisë.**

Fig. 3: Disa nga mullinjtë e vjetër të ujit të mbrojtur në Lituani

3. ANALIZA TERRITORIALE E POTENCIALIT PËR MIKRO-HIDRENERGJI NË HAUTE-VIENNE

Mundësitë për hidrocentrale të vegjël (SHP) kanë marrë kohët e fundit gjithnjë e më shumë vëmendje, falë ndikimit të tyre të ulët mjedisor mbi faunën, florën dhe ekosistemet, si dhe pranueshmërisë më të lartë shoqërore. Për shkak të shkathtësisë dhe kostove të ulëta të investimit, SHP paraqet një mundësi premtuese për prodhimin e energjisë së qëndrueshme dhe me kosto të leverdishme në zonat rurale ose të largëta. Për të arritur objektivat për prodhimin e energjisë elektrike nga burime të rinovueshme, një ekip multidisiplinor nga agjencitë shtetërore ofroi mbështetje për departamentin përgjegjës për ujërat (DDT) në **Haute-Vienne dhe mori përsipër të zhvillojë një projekt pilot për mbështetjen e instalimit të turbinave moderne në pengesa ekzistuese në lumenj të vegjël (digat, mullinjtë) ose në impiante ujore ekzistuese.**

Studimi pilot u zhvillua nga viti 2021 deri në vitin 2024 dhe trajtoi një gamë të gjerë çështjesh, por teknologjia e hidrocentraleve nuk u pa kurrë si një faktor kufizues. Studimi mori në shqyrtim një gamë më të gjerë vendesh se sa RENEWAT, pasi ai u fokusua te hidrocentralet e vegjël, ndërsa RENEWAT merret kryesisht me mullinjtë e ujit, të cilët zakonisht bëjnë pjesë në kategorinë e mikro-hidrocentraleve. Pavarësisht nga situata gjeografike dhe topografia e terrenit, ekzistojnë zgjidhje të ndryshme teknike. Çështja mbetet tek vullneti politik dhe faktorët ekonomikë që përfshihen. Kjo është arsyeja pse kompania hidroenergjetike duhet t'i dimensionojë ato duke kërkuar optimumin ekonomik në raport me prurjen, dhe të përdorë projektin pilot të DDT-së si një metodë për të vlerësuar nëse projekti është i realizueshëm.

Metoda e Studimit Pilot të DDT-së

Qëllimi i projektit pilot ishte mbështetja e projekteve të reja, në mënyrë që metoda të ilustrohej me shembuj konkretë. Metoda parashikonte një klasifikim të vendeve duke filluar nga hidrocentralet ekzistuese në funksionim dhe duke punuar mbi përmirësimin e efikasitetit të tyre energjetik, pasi disa prej tyre nuk shfrytëzojnë maksimalisht energjinë përmes sektorit të pajisur, për arsye të ndryshme, si:

- Nën-dimensionim hidraulik,
- Konfigurim jo i përshtatshëm i sistemit të komandës dhe kontrollit,
- Mbi-dimensionim elektrik,
- Mënyra të papërshtatshme të operimit, etj.
-

Klasifikimi i dytë përfshinte digat që kanë potencial energjetik të pashfrytëzuar. Disa diga me lartësi të konsiderueshme janë ndërtuar për qëllime të tjera, jo për prodhimin e energjisë. Kur është e mundur, objektivi është zhvillimi i impianteve hidroenergjetike plotësuese që janë të përputhshme me përdorimet ekzistuese, të jenë ekonomikisht të leverdishme dhe teknikisht të realizueshme.

Klasifikimi i tretë kishte të bënte me zhvillimin e digave në pronësi private aty ku ka potencial. Përveç rrjetit natyror hidro-grafik, disa sektorë kanë struktura hidraulike të ndërtuara nga njeriu, të cilat mund të shfrytëzohen për qëllime energjetike, si p.sh.:

- Kanale lundrimi me porta,
- Kanale ujitjeje me dalje energjie,
- Përroska të devijuara dhe të kanalizuar për qëllime mbrojtjeje nga përmbytjet,
- Përroska të kanalizuar dhe të devijuara për nevojat e një veprimtarie ekonomike,
- Rrjete grumbullimi me përqendrim në një pikë shkarkimi (p.sh. ujërat e ndotura).

Përveç digave të klasifikuara, ekzistojnë edhe struktura të tjera më të vogla transversale në lumenj: prita dhe diga të vogla. Shumica prej tyre nuk janë (ose nuk janë më) të rregulluara, disa janë pjesë e një skeme hidroenergjetike, ndërsa të tjera janë të autorizuar për përdorime të ndryshme. Lartësia e ujit që ato krijojnë nuk shfrytëzohet, ose nuk shfrytëzohet më, edhe pse ndonjëherë ka potencial energjetik. **Përveç këtyre strukturave të shqyrtuara, ekzistojnë edhe mbetjet e mullinjve të vjetër.** Ata që janë ndërtuar para *ligjit të 16 tetorit 1919 mbi energjinë hidraulike*, mund të kenë ende të drejtën e përdorimit të fuqisë ujore për një periudhë të pakufizuar. Megjithatë, kërkohet një autorizim specifik nga prefektura përpara se të vihen sërish në funksion. Kërkesa duhet të paraqitet pranë organit departamental përgjegjës për ujërat (DDT).

Rezultati i studimit pilot (në frëngjisht) mund të shkarkohet këtu:

[Une méthode pour développer la micro-hydroélectricité en Haute-Vienne-Calendrier et communiqués de presse - Pôles EnR et Transition Énergétique de la Haute-Vienne - Énergies renouvelables - Environnement, risques naturels et technologies - Actions de l'État - Les services de l'État en Haute-Vienne](#)

Ky raport paraqiti gjetjet fillestare, në lidhje me numrin e vendeve potenciale brenda secilës kategori.

Në të u përfshinë një sërë hartash që përcaktonin kritere të ndryshme, si p.sh. prurja mesatare vjetore ose klasifikimi mjedisor i trupave ujorë. Për shkak të kufizimeve kohore, jo të gjitha kategoritë arritën të jepnin rezultate të detajuara mbi potencialin. **Megjithatë, me rreth 200 vende potenciale në Haute-Vienne, kjo është një detyrë që do të kërkonte kohë dhe burime për t'u studiuar më në hollësi – dhe këtu RENEWAT mund të ofrojë një zgjidhje.**

4. TAKIMI NDËRRAJONAL RENEWAT

Takimi i 3-të Ndërrajonal u mbajt në Slloveni - me fokus në analizën territoriale në vendet partnere.

Më 2–3 korrik 2025, në Velenje të Sllovenisë u zhvillua Takimi i 3-të Ndërrajonal i RENEWAT, duke mbledhur së bashku përfaqësuesit e partnerëve tanë të projektit. **Një aktivitet dy-ditor i mbushur me punëtori, diskutime, shkëmbime përvojash, mundësi mësimi dhe vizita studimore.**

Maria Carmelo Grano, nga Instituti i Shkencës së Trashëgimisë pranë Këshillit Kombëtar të Kërkimeve (CNR), ishte e ftuar speciale dhe prezantoi punën e saj mbi mullinjtë historikë dhe ekosistemet rigjeneruese, duke theksuar rëndësinë e tyre kulturore dhe ekologjike. Puna e saj në mbarë Italinë ka pasur të bëjë me hartëzimin e boshllëqeve në njohuritë mbi mullinjtë, me një studim të posaçëm mbi procesin e planifikimit të peizazhit në rajonin Basilicata, ku ajo shqyrtoi integrimin e trashëgimisë kulturore, njohurive lokale dhe metodave gjeoshkencore.

Folësi i dytë i ftuar ishte **Lukasz Kalina** nga Shoqata e Hidrocentraleve të Vegjël në Poloni, i cili foli mbi zgjidhjet e reja në hidrocentralet e vegjël. Prezantimi i tij kishte të bënte me një seri rastesh studimore nga dega këshilluese e shoqatës.

Një nga pikat kryesore të takimit ishte seria e vizitave studimore! Dita e dytë iu dedikua plotësisht mësimit dhe eksplorimit të vendeve të ndryshme në rajonin Solčava. **Grupi vizitoi tre vende – MHE Rogovilc, MHE Bevšek-Osep dhe bujtinën Govc Vršnik** – të cilat ofruan njohuri të vlefshme mbi projekte të ndryshme lokale të energjisë së rinovueshme dhe pasuruan kuptimin e pjesëmarrësve. Çdo vend tregoi se si inovacioni dhe vendosmëria mund të ofrojnë hapa drejt një jete të qëndrueshme brenda një mjedisi natyror madhështor.

Më shumë rreth vizitave studimore mund të gjeni këtu: [Study visits in Slovenia](#)

5. KOMUNITETET E ENERGJISË: si t'i kuptojmë ato më mirë për të lehtësuar pranimin e tyre në territor

Partneri kryesor i RENEWAT, Stephen Midgley (SEHV), mori pjesë në takimin e palëve të interesit të projektit **#REC4EU** në Bordeaux, me temën **“Komunitetet e Energjisë: si t'i kuptojmë më mirë për të lehtësuar përdorimin e tyre në territor”**. Ky ishte një mundësi për të lidhur jo vetëm me organizata franceze të rëndësishme për projektin tonë, por edhe me partnerë evropianë të përfshirë në iniciativën REC4EU.

Konferenca u bashkë-organizua nga agjencia lokale e energjisë dhe klimës (**ALEC**) brenda Rajonit Nouvelle-Aquitaine dhe **CIRENA**, e cila është një shoqatë rajonale që mbështet zhvillimin e komuniteteve të energjisë. Qëllimi i aktivitetit ishte të pajiste aktorët rajonalë me njohuritë dhe kuptimin e nevojshëm për të kontribuar në politika rajonale më të forta dhe më efektive.

Gjatë seancës së tryezës së rrumbullakët, diskutimet u përqendruan tek:

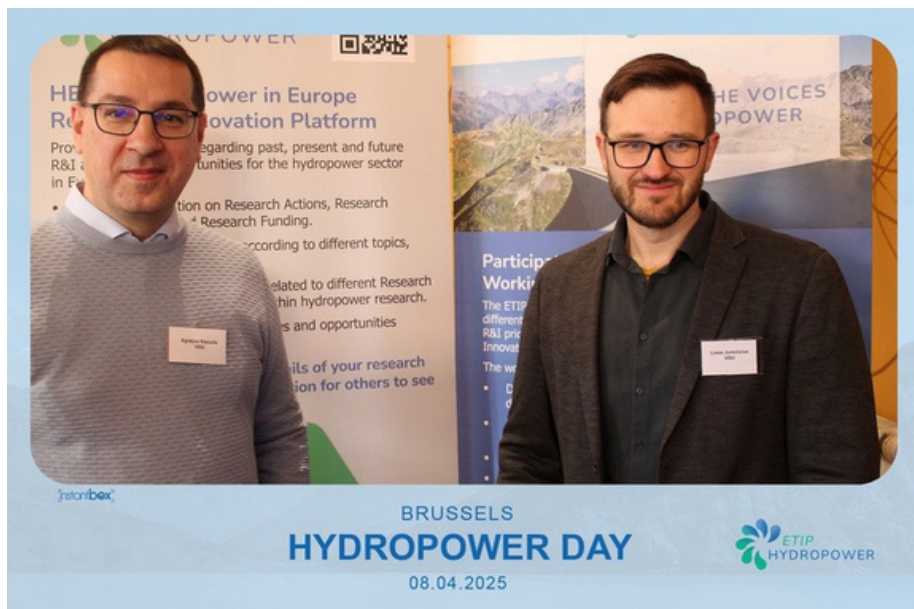
- Si mund të krijohen Komunitetet e Energjisë (KE)?
- Si fillojnë KE-të? Cili mund të jetë rrugëtimi i tyre?
- Si mund të përfshihen këto projekte në nivel lokal: energji, strategji klimatike, dinamika lokale...
- Çfarë forme duhet të marrë një KE?
- Si mund të sigurohet që projekti të qëndrojë i qëndrueshëm me kalimin e kohës?

Mëngjesi përfshiu kontribute frymëzuese nga organizata franceze. Në veçanti, **prezantimet nga dy komunitetet e energjisë, Solévant dhe EKINDAR, ofruan shembuj konkretë të përvojave, sfidave dhe suksesit në krijimin e komuniteteve të energjisë**. Për projektin tonë, kjo ishte gjithashtu një mundësi për të lidhur kontakte me CIRENA. Gjatë diskutimeve, Stephen **ngriti çështjen e hidrocentraleve si një bazë potenciale për komunitetet e energjisë, dhe më shumë shembuj u paraqitën përmes platformës Energie Partagée**.

Gjeni më shumë këtu: site hidroenergjetike që janë komunitete energjie [Les réseaux régionaux | Énergie Partagée](#)

6. PËRFAQËSUESIT E RENEWAT NË DITËN E HIDROENERGJISË NË BRUKSEL

Më 8 prill, Egidijus Kasiulis dhe Linas Jurevičius morën pjesë në Ditën e Hidroenergjisë në Bruksel 2025, të organizuar nga ETIP HYDROPOWER.

Ngjarja mbledhi një grup të larmishëm ekspertësh, politikanësh dhe aktorësh të interesuar për të shkëmbyer njohuri mbi rolin në zhvillim të hidrocentraleve në tranzicionin drejt energjisë së pastër në Europë. Gjatë ngjarjes u theksua fleksibiliteti dhe potenciali i magazinimit i hidrocentraleve, i cili është thelbësor për një sistem energjetik të qëndrueshëm dhe të dekarbonizuar. Diskutimet mbi ruajtjen e biodiversitetit, menaxhimin e rrjedhës së sedimenteve dhe përfshirjen e komuniteteve, me shembuj të realitetit praktik, treguan se si hidrocentrale mund të bashkëjetojnë me natyrën përmes inovacionit dhe bashkëpunimit. Ndryshimi i klimës ishte një temë tjetër e rëndësishme, duke treguar se si hidrocentrale luajnë një rol vendimtar në strategjitë e adaptimit dhe menaxhimin e integruar të ujërave.

Ndërsa ndërtimi i digave të reja për hidrocentrale në Europë vazhdon të jetë i vështirë dhe sfidues, përfaqësuesi i Komisionit Evropian theksoi nevojën për të shfrytëzuar më mirë infrastrukturën ekzistuese. Ky pohim nxjerr në pah rëndësinë e projektit RENEWAT – ripërpunimi i mullinjve të vjetër duhet të mbështetet në politikat ekzistuese. Përmirësimi i aftësive të aktorëve lokalë dhe rajonalë do të ndihmojë në përmirësimin e instrumenteve politike, duke shtuar energjinë e rinovueshme nga mullinjtë në miksin energjetik.

RENEWAT nuk ka të bëjë vetëm me energjinë – ka të bëjë me fuqizimin e njerëzve, mbrojtjen e trashëgimisë dhe ndërtimin e një të ardhmeje të qëndrueshme.

7. NJË PREZANTIM I STUDIMIT U MBAJ NË MARTIJANEC

Si pjesë e projektit RENEWAT, Komuna e Martijanec organizoi dy prezantime mbi Studimin mbi mullinjtë e ujit dhe potencialin e tyre në zonë, me qëllim të paraqitjes së potencialit që mullinjtë mund të arrijnë sot dhe përfitimet për komunitetin lokal. Prezantimi i parë u zhvillua për anëtarët e Shoqatës së Pensionistëve të Komunës së Martijanec, ndërsa i dyti u mbajt në Kopështin Vlakić.

Studimi ka si qëllim të rrisë ndërgjegjësimin mbi rëndësinë historike, teknike dhe ekologjike të mullinjve të ujit në zonën e Komunës së Martijanec dhe të eksplorojë potencialin e tyre real për integrim në infrastrukturën rajonale të burimeve të energjisë së rinovueshme. Duke përfshirë Martijanecin në kuadrin më të gjerë të strategjive energjetike të BE-së dhe kombëtare, studimi do të tregojë se si zgjidhjet e hidrocentraleve të vogla mund të mbështesin tranzicionin e Kroacisë drejt një ekonomie me karbon të ulët, duke respektuar peizazhet dhe traditat lokale.

Megjithëse mullinjtë historikë të Martijanecit prej kohësh kanë humbur rolin e tyre ekonomik në mullirit e drithërave, **ata ende zënë pozicione strategjike të vlefshme përgjatë përroskave me rrjedhje — shumë prej të cilave janë ende hidraulikisht aktive.** Këto vende, të karakterizuara nga digat ekzistuese, kanalet dhe sistemet e hyrjes së ujit, ofrojnë një mundësi të rrallë për të rindërtuar strukturat e trashëgimisë me funksionalitet energjetik modern. **Konvertimi i këtyre vendeve në hidrocentrale të vogla (SHPP) jo vetëm që është në përputhje me objektivin kombëtar për rritjen e prodhimit të burimeve të energjisë së rinovueshme, por gjithashtu ofron një model për ripërdorimin e infrastrukturës me ndikim minimal mjedisor.** Në shumicën e rasteve, elementët ekzistues hidroteknikë mund të përmirësohen për të akomoduar turbinat dhe lidhjet me rrjetin.

Rivitalizimi i mullinjve historikë të ujit në Martijanec dhe transformimi i tyre në hidrocentrale të vogla është më shumë se një inovacion teknologjik – është një model i zhvillimit të integruar rural. Ndërsa disa sfida duhet të adresohen – që nga përputhshmëria me rregulloret dhe vlerësimet mjedisore, deri te grumbullimi i fondeve dhe përfshirja e komunitetit – përfitimet janë të shumta. Përveç prodhimit të energjisë elektrike nga burime të rinovueshme, mullinjtë e rikuperuar mund të shërbejnë si qendra arsimore, vende kulturore dhe vende pilot për një transformim më të gjerë energjetik në të gjithë rajonin.

Si pjesë e projektit RENEWAT, Martijanec ka mundësinë të pozicionohet në ndërfaqen midis trashëgimisë dhe inovacionit, duke treguar se si pasuritë historike mund të rindërtohen për të arritur objektivat e energjisë dhe qëndrueshmërisë të shekullit 21.

8. TAKIMI I PROJEKTIT RENEWAT NË UKRAINË

Diskutim midis palëve të interesuara lokale në një takim hibrid në Lviv

Në gusht, në Departamentin e Ekologjisë dhe Burimeve Natyrore të Këshillit të Qytetit Lviv, ngjarja mbledhi së bashku përfaqësues nga Departamenti i Ekologjisë, Parku Rajonal i Peizazhit "Znesinnia", Departamenti i Gjeografisë Konstruktive dhe Kartografisë, dhe Departamenti i Burimeve Ujore të Basenit, si dhe partnerët ndërkombëtarë të projektit.

Rendi i ditës dhe temat kryesore:

- Analiza territoriale e mullinjve të ujit dhe strukturave hidraulike ekzistuese.
- Përvoja e partnerëve nga Universiteti Vytautas Magnus (Vilnius) në përdorimin e bazës së të dhënave RESTORHYDRO dhe mjeteve të tjera të hartografimit ([mëso më shumë](#)).
- Vizualizimi i vendeve potenciale në QGIS si një mjet për mbështetje vendimmarrjeje.
- Analiza retrospektive e mullinjve historikë në Lviv dhe përvoja e partnerëve italianë ([mëso më shumë](#)).
- Njohja ligjore dhe mbrojtja e mullinjve të ujit si vende të trashëgimisë kulturore.
- Integrimi i projektit RENEWAT në politikën rajonale të energjisë dhe menaxhimin e qëndrueshëm të lumenjve të vegjël.

Së fundmi, u dha kohë edhe për diskutime dhe propozime. U bë një propozim për zhvillimin e një geoportali për të konsoliduar rezultatet e analizës territoriale, duke integruar të dhëna mbi mullinjtë ekzistues të ujit, sondazhet në terren, të dhënat historike dhe kërkimet e hartografimit. I përputhshëm me ArcGIS dhe mjete të tjera GIS, platforma do të mundësojë vizualizim interaktiv, analizë në nivele të ndryshme dhe vendimmarrje të informuar. Geoportali do të funksiononte si një platformë bashkëpunuese për partnerët e konsorciumit dhe aktorët e interesuar, për të kontribuar të dhëna në një burim të unifikuar.

9. PREZANTIMI I RENEWAT NË FEDARENE

Projekti RENEWAT u prezantua nga KSENA në asamblenë e përgjithshme vjetore të Federatës Evropiane të Agjencive dhe Rajoneve për Energjinë dhe Mjedisin (FEDARENE) më 15 maj në Bruksel. Ishte 35-vjetori i Federatës dhe ofroi një mundësi të shkëlqyer për shkëmbimin e përvojave me shumë aktorë të tjerë të projekteve të BE-së, pasi u organizuan punëtori të dedikuara me Komisionin Evropian dhe programet e tyre të ndryshme të financimit, si Life, Horizon ose Interreg.

Nga diskutimet, kemi vënë re se rivitalizimi i mullinjve të ujit është një sfidë që tashmë është identifikuar nga disa anëtarë të Fedarene, dhe se disa nga projektet dhe facilitetet e BE-së të prezantuara gjatë asamblesë së përgjithshme mund të jenë mjete plotësuese për rekomandimet dhe rezultatet e projektit RENEWAT.

U diskutuan edhe tema të tjera, si matja inteligjente, shkëmbimi i energjisë elektrike në nivel të vogël me stimuj financiarë nga komunat, dhe barrierat ligjore për këto iniciativa. **Nga kjo pasdite e tërë punëtorive dhe debateve u bë e qartë se prodhimi i decentralizuar i energjisë dhe përfitimet shoqërore janë dy nga objektivat kryesore për t'u promovuar.**

Facilitetet teknike dhe financiare ofrohen rregullisht nga programet e financimit të BE-së, të cilat synojnë trajnimin dhe zhvillimin e kapaciteteve për aktorët kryesorë të tranzicionit energjetik. Për shembull, përmes veprimeve peer-to-peer dhe projektit RENEWAT, mund të përmendim këtu si shembuj:

- Qendra Këshilluese e Energjisë për Qytetarët: [Qendra e re Këshilluese e Energjisë për Qytetarët për të nxitur një tranzicion energjetik të udhëhequr nga qytetarët](#)
- Qendra e Komuniteteve të Energjisë: [Encom Hub](#)
- Rinovimi i Udhëhequr nga Qytetarët, i cili po hyn në Fazën 3: [Rinovimi i udhëhequr nga qytetarët](#)

Janë prezantuar projekte më specifike, si “Centrales Villageoises”, të krijuara në Francë kryesisht në zona rurale mbi modele të trajtuara rast pas rasti, por me një kartë të përbashkët mbi rinovimin energjetik (prodhimi i nxehtësisë, ndarja e mobilitetit, impiantet PV...). Sfida kryesore të identifikuara janë si të mobilizohen kursimet e qytetarëve, trajnimet, krijimi i vendeve të punës dhe vetë-konsumimi kolektiv.

Më shumë rreth: **Fedarene - Local Energy Communities**

FALEMINDERIT!

Zbuloni më shumë rreth iniciativave dhe
përditësimeve tona në faqen e internetit

RENEWAT:

interregeurope.eu/renewat

Bëni **Like** dhe **Follow** në:

facebook.com/renewat.project/

linkedin.com/company/renewatproject/

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

RENEWAT